

Tanssiva kulttuuritulkki

Afrikkalaiset tanssit ovat tuoneet Mariana Siljamäen elämään ammatin ja harrastuksen lisäksi yhteisön ja uusia sukulaisia.

TEKSTI PINJA ROSENBERG KUVAT HANNA-KAISA HÄMÄLÄINEN

KONGOLAIS-BENINILÄISISSÄ häissä on yli tuhat vierasta. Mariana Siljamäki ja hänen suomalainen tanssijaystävänsä on kutsuttu juhliin esiintymään kongolaisen tanssiryhmän kanssa. Paikalliset tulevat esityksen jälkeen innoissaan onnittelemaan ensimmäisiä valkoisia, joiden ovat nähneet tanssivan kuin kongolaiset.

Samoihin aikoihin Suomessa: ”Ai, te ette olekaan afrikkalaisia”, huudahtaa eräs Marianan tanssikurssille ilmoittautunut. Hän on pettynyt nähdessään, että opettamaan tulleet Mariana ja muusikko **Jarmo Hovi** ovat valkoihoisia.

– Suomalaisilta kuulee yhä mielipiteitä siitä, osaako afrikkalaisia tansseja opettaa, jos ei ole kotoisin Afrikasta. Myös ilmaisia ”rytmi veressä” ja ”jäykkä suomalainen” viljellään mielellään, vaikka näistä asenteista haluaisi päästä jo eteenpäin, Mariana sanoo.

Liikuntapedagogiikan lehtori, tanssinopettaja Mariana Siljamäki on opettanut länsiafrikkalaisia tansseja yli kaksikymmentä vuotta. Hän on myös väitellyt liikuntatieteiden tohtoriksi aiheenaan tanssin harrastus stereotyyppien purkajana ja kulttuuritietoisuuden lisääjänä.

Afrikkalaisiin tansseihin hän tutustui 1980-luvulla Jyväskylässä.

– Afro oli jotenkin outoa, mutta sen juurevuus sekä muusikon ja tanssijan välinen vuoropuhelu kolahtivat. Afron taustalla on vahva kulttuuri. Se oli enemmän kuin pelkkää liikettä, Mariana selittää.

– Näin tunnin jälkeen tähtiä.

TIE TANSSIN OPETTAJAKSI. Mariana jatkoi afrotanssin opiskelua Helsingissä, teki opintomatkoja Afrikkaan ja alkoi pian opettaa itse.

– Minulla oli palava halu opettaa, vaikka vasta opettelin tanssia muusikon kanssa.

Ryhmä muusikoita ja tanssijoita oli vuodesta 1998 alkaen tehnyt yhteistyötä ja vuonna 2006 he perustivat tanssi- ja musiikkiryhmä Mami Wata ry:n. Mami Watan tanssiteokset pohjautuvat pääasiallisesti länsiafrikkalaiseen tanssi- ja musiikkikulttuuriin. Yhdistys pyrkii edistämään kulttuuritietoutta taiteen keinoin ja nostamaan afrikkalaisten tanssien arvostusta.

– Meillä arvostetaan edelleen taiteena tanssia, joka pe-

rustuu lähinnä länsimaisiin taidetansseihin. Se näkyy myös suomalaisessa tanssinopettajakoulutuksessa, Mariana sanoo. ▶

Kuka?

Mariana Siljamäki, 49

Ammatti: Liikuntapedagogiikan lehtori, tanssinopettaja, koreografi ja tanssija.

Asuinpaikka: Jyväskylä.

Perhe: Mies ja laaja lähisuku.

Motto: Jos haluat kulkea nopeasti, kävele yksin. Jos haluat päästä pitkälle, kulje yhdessä toisten kanssa (afrikkalainen sananlasku).

● AFROTANSSIN JUUREVUUS KIEHTOO MARIANA SILJAMÄKEÄ.

Yhteistyö afrikkalaisten kanssa on antoisaa, mutta ongelmiaakin on.

● ”KONGOLAINEN LES MPANDOUS MUUSIKKO- JA TAITEILIJASUKU ON KUIN ADOPTOINUT MINUT.”

– Olisi kuitenkin tärkeää laajentaa opiskelijoiden tanssi- ja oppimiskäsityksiä.

Moni afrotanssin harrastaja kiinnostuu myös kulttuurista tanssin taustalla. Eri-alaisten kulttuurien kohtaaminen lisää ymmärrystä ja antaa tilaisuuden tarkastella omaa identiteettiä uudesta näkökulmasta.

– Tunneillani liitän tanssin aina kulttuuriyhteyteen ja toimin eräänlaisena kulttuuritulkkina. Selitän, mistä rytmi ja tanssi ovat peräisin, ja onko sitä tanssittu seremoniallisessa vai kenties uskonnollisessa yhteydessä. Taustan tunteminen on tärkeää myös ilmaisun kannalta.

Marianalla on oppilaita, jotka ovat käyneet hänen tanssitunneillaan niin kauan kuin niitä on pidetty. Mami Wata -ryhmän tanssijoista osa on ollut mukana pikkutyöstä lähtien.

– On ollut mahtavaa seurata, miten heidän motivaationsa on kestänyt, ja mitä tanssi on tuonut heidän elämäänsä, Mariana kertoo.

– Omakin työtahtini menee välillä övriksi, sillä työ on samalla harrastukseni ja elämänvoimani.

H YVÄ OLO YHDESSÄ. Liikunnassa ja tanssissa arvostetaan usein taitoa ja tekniikkaa, mutta Marianalle on tärkeää, että jokainen pääsee afrotunnilla heti mukaan tanssiin.

– Tärkeintä on tunne, että tanssit afroa. Ilo, kokonaisvaltaisuus ja livemusiikki auttavat heittäytymään hetkeen. Yhdessä hyppiminen ja hikoileminen, vuorovaikeus ryhmän kesken, luovat vahvan yhteisöllisyyden tunteen.

Marianan väitöskirjassa tanssista saaduista kokemuksista nousivat esiin kehollinen mielihyvä, itsensä ilmaiseminen, tanssiyhteisön tuki, kontaktin otto muihin ja arjesta irrottautumisen kokemukset. Näitä tanssin ominaisuuksia on hyödynnetty myös erityisryhmien kuten kehitysvammaisten ja mielenterveyskuntoutujien tanssitunneilla.

– Afrotanssi on auttanut myös syömishäiriöistä kärsineitä oman kehon hyväksymisessä. Afrossa on parhaimmillaan iloinen ja hyväksyvä ilmapiiri. Tuntuu, että

Afrossa on parhaimmillaan iloinen ja hyväksyvä ilmapiiri.

harrastajia yhdistää erilaisista taustoista huolimatta avarakatseisuus ja humaani asenne elämään.

K ANTORIT AFORUMPALEINA. Länsi-Afrikassa tanssi on aina läsnä: arjessa ja juhlassa, ilossa ja surussa. Tanssiminen on yhdessäoloa ja tanssi auttaa jaksamaan. Hautajaisissakin tanssitaan, se on tapa kunnioittaa vainajaa.

– Monista ei-länsimaisista kulttuureista puuttuu vastine sanalle ”tanssi”, mikä johtuu siitä, että tanssia ei ajatella irralliseksi ilmiöksi vaan olennaiseksi osaksi muuta elämää. Esimerkiksi Guineassa malinkienkielinen sana donkela kuvaa tanssia, laulua ja musiikkia.

Länsiafrikkalaisesta donkelasta on saatu nauttia Jyväskylässä myös kirkossa. Mami Wata -ryhmä on tuonut afrotanssia osaksi jumalanpalvelusta ja ryhmän päämusikko Jarmo Hovi on opettanut kanttoreille djémbe-rummun soittoa. Yhteistyönä seurakunnan kanssa on näin saatu aikaiseksi afrikkamausteinen Senegal-messu.

Mariana kehuu kirkon avarakatseisuutta.

– On ollut hienoa nähdä, miten kirkossa on uudistuttu. Myöhemmin luvassa on kokonainen kirkkoteos tanssijoille, kuorolle ja luoville kanttoreille.

T ANSSIA TAIVASALLA. Mariana käy edelleen ainakin kerran vuodessa Afrikassa. Afrikan-matkoilla hän saa keskittyä vain tanssiin ja pääsee itse oppilaaksi saamaan vaikutteita eri opettajilta. Opintomatkoja järjestävät suomalais-afrikkalaiset pariskunnat tai tanssijat itse. Majoitus on yleensä paikallisissa perheissä.

– On mahtavaa nähdä perheen arkea ja saada heiltä apua ja tukea tapaamisissa paikallisten kanssa, Mariana kertoo.

– Olen myös päässyt paikkoihin, joihin olisi muuten vaikea päästä. Burkina Fasossa olen esimerkiksi päässyt valkoisten naamioiden juhlaan ja Togossa käynyt paikallisten kanssa sademetsässä.

Tanssia on päivittäin useita tunteja. Treenisalin lattian sijaan tanssitaan maalustalla, joka saattaa olla auringon paahattama tai sateen liukastama. Koska harjoitukset pidetään ulkona, paikalliset asukkaat kerääntyvät seuraamaan tanssijoita. Se on heille ajanvietettä.

– Naiset tulevat ja kantavat lasta selässä. Kerran eräs nainen katsoi minua tanssin aikana suoraan silmiin ja nosti peukun pystyyn. Ajattelin, että jess, nyt meidät on hyväksytty.

B IG MANAGER. Matkat Afrikkaan ovat poikineet Marianalle runsaasti afrikkalaisia kontakteja. Hän on esimerkiksi järjestänyt esiintymisiä ja opetuskeikkoja kongolaiselle tanssijalle **Deelightille**, joka kutsuu Marianaa leikkisästi ”big managerikseen”. Yhteistyö afrikkalaisten kanssa on antoisaa, mutta ongelmiaakin on.

– Kerran vuoden työ kaikkine järjestelyineen ja myytyine lippuineen kaatui valtavaan pettymykseen, kun afrikkalaisille muusikoille ja tanssijoille ei myönnetty viisumeita.

Yhteistyökumppaneista tulee usein ystäviä, melkein kuin perhe. Kongossa on papa, mama, veljiä ja siskoja, jotka lähettivät Marianalle väitösjuhlan kunniaksi valtavasti kankaita ja muita lahjoja.

– Afrikkalainen perhekäsitys on kaukana ydinperheajattelusta. Huolenpito ja vastaanotto, joita olen siellä kokenut, ovat olleet ihan mielettömiä.

Kun Mariana valmistautuu Afrikan-matkaan, sukulaiset ja tuttavat Suomessa keräävät tottuneesti viemisiksi vaatteita, leluja ja kirjoitusvälineitä.

– Siskonpoikaani hymyilytti kun hän näki valokuvissa vanhat judopaitansa kongolaisen ystäväperheeni miehillä.